

РОЗДІЛ 1

ФІЛОСОФІЯ ЯК ЛЮБОВ ДО МУДРОСТІ

Вільчинський Ю. М.

1. Що таке світогляд?
2. Історичні типи світогляду: міф, релігія та філософія
3. Філософія як любов до мудрості
4. Призначення філософії
5. Історія філософії як школа **філософського** мислення

Після опрацювання матеріалів теми студент має знати:

- історичні типи світогляду;
- предмет, методи, структуру та функції філософії
- основні галузі філософського знання;
- співвідношення філософії та інших форм культури;
- періодизацію розвитку філософських знань;

вміти:

- використовувати знання
- з філософії для формування власної світоглядної позиції та ціннісної орієнтації;
- самостійно аналізувати та оцінювати ті чи інші світоглядні позиції;
- застосовувати понятійно-категоріальний апарат філософії в процесі аналізу питань, пов'язаних з професійною діяльністю та повсякденною практикою;
- застосовувати навички критичного мислення при світоглядному обґрунтуванні власної позиції.

1. Що таке світогляд?

Перше питання, яке ми ставимо перед собою, — «**Що таке світогляд?**». Термін «світогляд» утворюється із двох слів «світ» і «погляд». Сонце — це світ? Ні — тільки частина світу. У кожному конкретному випадку ми маємо справу лише із частинами світу: Сонце, Місяць, Земля, Чумацький шлях.

Світ у філософському розумінні — це вся дійсність в цілому, її минулому, теперішньому та майбутньому. Частині світу безліч, але світ один. Він є чимось цілим, тобто складає певний ступінь цілісності.

Світ перед нами постає у вигляді нескінченних частин, але він ніколи не зводиться до їх суми. Це вже нова якість порівняно з ними.

Частині тільки й можуть існувати, якщо вони відтворюють ціле, інакше вони не могли би бути частинами жодного цілого.

Правда, світ є не просто ціле, а таке ціле, що постійно змінюється, тобто ціле, що безперервно перебуває в процесі становлення.

Становлення є процесом переходу з одного в інше, тобто боротьба одного з другим.

Боротьба протилежностей тільки тому й можлива, що існує світ, який вище цієї боротьби, який уже не є боротьбою, а тільки той світ, про який ми говоримо в сенсі мирного стану.

Якщо світ розглядати з погляду його становлення — це є боротьба, але сам по собі, у своїй основі він постає як єдність протилежностей. Це прямий і найпростіший висновок з того,

що світ-Всесвіт є чимось цілим. Якщо боротьбу розглядати як прагнення до знищення, то це не є боротьба, а тільки смерть для будь-якого становлення.

Тепер перейдемо то тієї частини світу, яка зветься людством.

Людина і людство — теж частина, тобто символ, світ, а світ є всемогутнім утвердженням, тому й людство несе на собі той чи інший ступінь світової сили, світового самоствердження.

Звідси постає питання про практичний бік світогляду. Якщо просто: узагалі немає ніякої практичного боку світогляду, оскільки сам світогляд *уже є практичною теорією*. Якщо людини притаманне прагнення до самоутвердження, важко сказати де тут теорія, а де практика. Прагнення зробити життя кращим для себе й оточуючих і буде вашим справжнім світоглядом.

Отже, світогляд описує і пояснює модель світу, відповідає на питання, звідки і куди ми йдемо, як *слід* чинити, і чого варто уникати при досягненні мети, і, нарешті, що є істина?

Світогляд є однією із суспільно вироблених форм відображення дійсності у свідомості людини. Особливість її полягає в тому, що дійсність відображається в її цілісності крізь призму суспільних відносин і життєвих інтересів.

Генетично світогляд пов'язаний з практичним виокремленням людини з природи. Тварина безпосередньо тотожна зі своєю життєдіяльністю. Вона не відрізняє себе від своєї життєдіяльності. Вона є цією життєдіяльністю. А людина робить свою життєдіяльність предметом власної волі і свідомості. Її життєдіяльність — *свідома*.

Що означає відокремлювати себе від своєї життєдіяльності робити останню предметом своєї волі і свідомості? Це означає, що в кожний даний момент часу ми несемо із собою своє минуле і своє майбутнє. Це проекція свого буття в майбутнє.

Вузловими категоріями тут виступають «людина» і «світ» у його відношенні до людини і *людина*, яка самовизначається у світі.

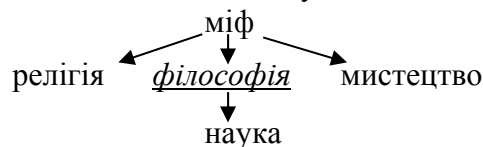
Отже, ставлення людини до світу складає основний зміст будь-якого світогляду, незалежно від історичної форми. З цього погляду світогляд є способом «освоєння» світу. Специфіка світогляду виражається в його основних функціях:

- *бути формою суспільної самосвідомості людини;*
- *бути способом духовно-практичного освоєння світу.*

Тобто світогляд є не просто сукупністю суспільних поглядів на світ, це — форма самосвідомості людини (нації). На основі світогляду формуються світоглядні установки на ті чи інші події, на вибір тих чи інших цілей і засобів життєдіяльності. Це спосіб духовного світоперетворення.

2. Історичні типи світогляду: міф, релігія та філософія

Розглянемо *історичні типи світогляду*:

Філософія як любов до мудрості, як вільний вибір способу мислення і як чиста думка посідає серцевинне місце у цій системі координат. Традиційно поняття «філософія» пов'язують з Піфагором, який під філософією розумів прагнення до пізнання *природи речей*, тоді як філософи — це люди, які прагнуть до *мудрості*, тобто до найвищого пізнання. Найвище пізнання — пізнання природи речей, мало і практичне значення, саме воно відкривало шлях до розуміння головної мети людського життя. Як казав Цицерон, філософія — це таке пізнання, без якого неможливо оволодіти «мистецтвом життя».

Що таке міф? *Міф* (від грец. *mythos* — буквально «слово», «оповідь», «мова») — це розповідь про походження світу (*космогонія*), родовід богів (*теогонія*) та подвиги героїв (*героїчний епос*).